

“De duurzame kracht van Waalre”
Duurzaamheidsagenda 2016-2018

-Bijlage: achtergronddocument-

5 april 2016

Inhoud

0.	Verantwoording	4
1.	Duurzaamheid	5
2.	Duurzaamheidsactiviteiten: stand van zaken	7
2.1	Grondstoffen: Waalre afvalloos!	7
2.2	Energie: gebouwen en verlichting.....	7
2.3	Mobiliteit: elektrisch rijden	9
3.	Doelstellingen.....	10
3.1	Grondstoffen	10
3.2	Energie.....	10
3.3	Mobiliteit	11
4.	Circulaire grondstoffen: Waalre afvalloos!	12
4.1	Achtergrond.....	12
4.2	Grondstoffen in Waalre.....	12
4.3	Uitgangspunten	12
4.4	Doelstelling.....	13
4.5	Aanpak en rol gemeente	14
5.	Energie: zonnestroom (Zon PV).....	16
5.1	Achtergrond.....	16
5.2	Zon in Waalre	16
5.3	Mogelijkheden.....	16
5.4	Financiële aspecten	17
5.5	Uitgangspunten	18
5.6	Plan van aanpak ZON PV	18
5.7	Samenwerking met Waalre Energie Lokaal (WEL)	19
6.	Mobiliteit: schoon vervoer	20
6.1	Achtergrond.....	20
6.2	Slim en schoon.....	20
6.3	Ecologische invalshoek.....	20
7.	Organisatie, financiën en evaluatie.....	22
7.1	Organisatie en communicatie	22
7.2	Financiën	23
7.3	Integrale evaluatie medio 2017	23
	Bijlage: actielijst.....	24

0. Verantwoording

De gemeente Waalre heeft besloten een Duurzaamheidsagenda op te stellen voor de periode 2016-2018 die richting geeft aan het duurzaamheidsbeleid in de komende jaren. Hiervoor is een raads werkgroep ingesteld die de Duurzaamheidsagenda heeft opgesteld.

Duurzaamheid is veelomvattend en kan op verschillende manieren worden geïnterpreteerd en geconcretiseerd. In hoofdstuk 1, dat de weerslag vormt van de eerste bijeenkomst van de raads werkgroep op 2 juli 2015, wordt nader ingegaan op het begrip "duurzaamheid".

De Duurzaamheidsagenda bouwt voort op de duurzaamheidsmaatregelen die Waalre in het verleden al heeft genomen en onverminderd zullen worden doorgezet. Hoofdstuk 2 geeft inzicht in welke maatregelen dat zijn. Nadruk krijgen activiteiten binnen de thema's: grondstoffen, energie en mobiliteit.

Hoofdstuk 3 beschrijft de doelstellingen van de Duurzaamheidsagenda voor deze prioritaire thema's. De doelstellingen zijn gebaseerd op landelijke afspraken zoals het Nationale Energieakkoord en het programma Van Afval Naar Grondstof (VANG) en de gemeentelijke beleidsnotitie "Duurzame afvalinzameling".

Hoofdstuk 2 en 3 zijn geschreven op basis van de tweede bijeenkomst van de raads werkgroep op 2 september 2015 en de ambtelijke notitie "Stand van zaken duurzaamheidsbeleid" (31 juli 2015).

Tijdens de derde bijeenkomst van de raads werkgroep op 30 september 2015 zijn drie speerpunten van het beleid verder ingekaderd tot: zon PV (nog veel te winnen), circulaire grondstoffen (al veel gedaan en zaak om dat voort te zetten) en schone mobiliteit (nog niet altijd precies duidelijk wat de gemeente met dit thema kan).

In de hoofdstukken 4, 5 en 6 zijn deze thema's verder uitgewerkt in projectplannen op basis van hetgeen besproken is op 30 september, 4 november en de vijfde bijeenkomst van de raads werkgroep op 30 november 2015.

Tijdens de bijeenkomst van de raads werkgroep op 5 januari 2016 de eerste gehele conceptversie van het document opgesteld.

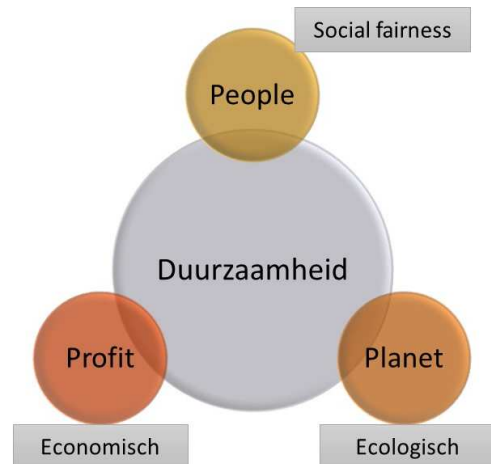
Op 12 januari 2016 heeft de raads werkgroep het document besproken met de gemeenteraad waarna om een reactie van het College is gevraagd. Deze reactie van het College heeft de raads werkgroep op 3 maart 2016 ontvangen.

Tijdens de laatste bijeenkomst van de raads werkgroep op 21 maart 2016 zijn de laatste opmerkingen gemaakt en is de eindversie van het document opgesteld.

1. Duurzaamheid

Duurzaam evenwicht

Duurzaam betekent dat iets lang mee gaat. Een duurzame samenleving is toekomstbestendig. Er is een evenwicht tussen: de mensen die er wonen, de fysieke leefomgeving en de economische activiteit. De balans tussen deze kapitalen - *people, planet en profit*- kan verstoord raken door bijvoorbeeld sociale ongelijkheid, uitputting van grondstoffen, milieubelasting en eenzijdige economische groei. Uitgangspunt van deze Duurzaamheidsagenda vormt het begrip van "rentmeesterschap": we hebben de aarde te leen en zijn er verantwoordelijk voor haar netjes achter te laten voor toekomstige generaties.

Duurzame ontwikkeling

Waalre streeft ernaar de balans tussen mensen, milieu en economie in stand te houden, te herstellen en zo mogelijk verder te versterken. Bij beslissingen wordt niet alleen rekening gehouden met het korte termijn (economisch) eigenbelang, maar ook aandacht besteed aan belangen van anderen en toekomstige generaties. Dit voorkomt afwenteling van de negatieve gevolgen van beslissingen in ruimte en tijd. Het principe van "duurzaamheid" kan op allerlei manieren en niveaus worden toegepast, maar gaat in essentie om het aanpakken van mondiale uitdagingen die alleen met een gezamenlijke inspanning kunnen worden opgelost: "think global, act local". Waalre neemt hiervoor via deze Duurzaamheidsagenda op een praktische wijze haar verantwoordelijkheid.

Back to the future

Een duurzame ontwikkeling slaat een brug tussen verleden, heden en toekomst. Het dorp Waalre heeft karakteristieken die al terugvoeren naar de late Middeleeuwen. Plaatsen waar toen al mensen woonden zijn de huidige buurtschappen en de toenmalige zandruggen vormen nu de wegen. De duurzaamheidsagenda richt zich niet alleen op de toekomst maar borduurt ook voort op kwaliteiten uit het verleden waar de basis ligt van de huidige samenleving (ruimtelijke structuur, economische activiteit, sociale verhoudingen).

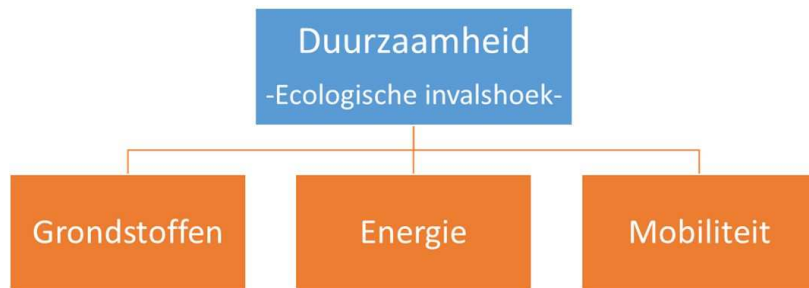
Duurzaamheid in Waalre

Op basis van de gemeentelijke duurzaamheidsindex¹ blijkt dat de gemeente Waalre gemiddeld goed scoort wanneer het gaat om duurzaamheid: plaats 11 van de 403 deelnemende gemeenten. Met name op de thema's "Mens en Maatschappij" (plaats 16) en "Economie" (plaats 13). Op het thema "Milieu, Natuur en Grondstoffenkringloop" is nog winst te behalen (plaats 136). Onder dit thema

---

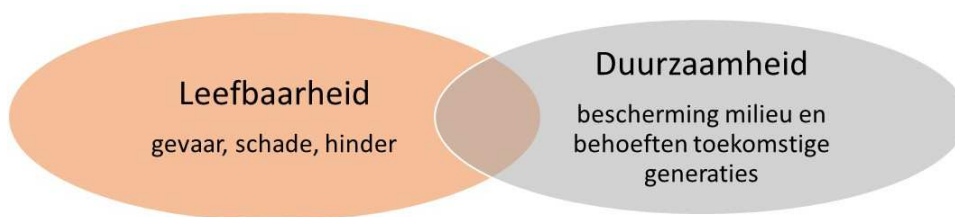
¹ Gemeentelijke duurzaamheidsindex 2.0, Kompas voor de duurzame gemeente, Stichting Duurzame Samenleving (403 gemeenten)

vallen onderwerpen als: grondstoffefficiency, energie-efficiency en mobiliteit. De Duurzaamheidsagenda zal zich daarom, conform de opdracht van de raad, richten op de ecologische invalshoek van duurzaamheid met nadruk op deze drie hoofdthema's.

Leefbaarheid van Waalre

De raads werkgroep hecht er aan een aantal situaties en ontwikkelingen te markeren die de leefbaarheid binnen Waalre negatief beïnvloeden.

Deze dossiers zullen in het kader van de duurzaamheidsagenda niet verder worden uitgewerkt, maar houden wel onze blijvende aandacht:

- verbeteren leefbaarheid rondom de Eindhovenseweg (N69) die dwars door de kern van Aalst heen snijdt;
- gevolgen provinciale aanbesteding openbaar vervoer voorzieningen;
- behoud van "groen" in de leefomgeving;
- het thema "social fairness".

2. Duurzaamheidsactiviteiten: stand van zaken

De onderwerpen grondstofefficiency, energyefficiency en mobiliteit krijgen in deze duurzaamheidsagenda prioriteit. Met deze mondiale thema's is op lokaal niveau voor Waalre nog veel winst te behalen. Toch is er in de afgelopen jaren ook al veel gedaan. In dit hoofdstuk wordt een stand van zaken gegeven van activiteiten tot dusver. Deze activiteiten zullen onverminderd worden voortgezet.

2.1 Grondstoffen: Waalre afvalloos!

Waalre streeft naar een Afvalloze samenleving. De eerste fase van het transitietraject Van Afval Naar Grondstof is in mei 2014 gestart. Deze eerste fase heeft een reductie van de hoeveelheid restafval, en dus extra materialen voor recycling, opgeleverd van zo'n 40%. Daarbij is een structurele kostenbesparing gerealiseerd. De tweede fase staat in het teken van het uitvoeren van een experiment middels een "afvalproef" waarbij wordt gestreefd de hoeveelheid restafval nog verder terug te dringen tot (vrijwel) afvalloos. De afgelopen periode is de opzet van deze innovatieve proef samen met een klankbordgroep van bewoners besproken en vormgegeven. De contouren van de proef zijn zo goed als helder. Een aantal materiaalstromen zal in een hoge frequentie worden ingezameld door middel van een onconventioneel inzamelvoertuig, bijvoorbeeld een vrachtfiets. De nadere uitwerking van de proef vindt in de tweede helft van 2015 plaats waarbij de vraag centraal staat of de voorgestelde opzet in de praktijk haalbaar is? Daadwerkelijke implementatie van de proef is voorzien in 2016.

De gemeente geeft overigens ook het "goede voorbeeld" wanneer het gaat over afvalscheiding. Sinds november 2014 wordt al het afval dat vrijkomt bij de werkplekken en vergaderruimtes in het gemeentehuis en bestuursgebouw gescheiden ingezameld en afgevoerd.

2.2 Energie: gebouwen en verlichting

Binnen het thema energie voert Waalre een breed scala aan activiteiten uit gericht op energiebesparing en duurzame opwekking binnen de gebouwde omgeving, het gemeentelijk vastgoed en bij openbare verlichting. In deze paragraaf is ter illustratie een aantal projecten beschreven (niet uitputtend).

Gebouwde omgeving

Waalre is trekker van het programma **Duurzaam wonen in Zuidoost-Brabant** gericht op energiebesparing en duurzame energieopwekking bij particuliere woningen. Doel van het programma is het ondersteunen van concrete acties en maatregelen van burgerinitiatieven en gemeenten in de regio. Inmiddels is er een netwerk van coöperaties ontstaan, die elkaar goed weten te vinden en samenwerken in projecten. Maar ook aan ketens van samenwerkende bedrijven, zoals bijvoorbeeld 'Helmond Bespaart Energie' of 'Valkenswaard Bespaart'.

Waalre heeft zich aangesloten bij de Brabantse Deal **Nul Op de Meter**. Deze Deal heeft als eerste doel om vóór 2018 in samenwerking met zoveel mogelijk partners 1.000 Nul op de Meter-woningen te realiseren. Dit zijn woningen die zelf genoeg energie opwekken voor de totale energiebehoefte

van het huishouden. Uiteindelijk is het doel om te komen tot een energie neutrale Brabantse woningvoorraad in 2050.

Het **SLIMwonen+** project van de energiecoöperaties Morgen Groene Energie, Best Duurzaam en Waalre Energie Lokaal (WEL) is erop gericht huizen energiezuiniger en comfortabeler te maken door bewoners op het juiste moment van de juiste informatie te voorzien. Communicatie, onder andere via social media en een website, vormt daarom de belangrijkste pijler van het project. De gemeente Waalre draagt bij in de vorm van communicatie (bekendheid en exposure) en het aanleveren van informatie/data voor de website.

Overige relevante activiteiten binnen de gebouwde omgeving zijn:

- samenwerking met Waalre Energie Lokaal (WEL) bij realisatie van zonnepanelen op sporthal De Pracht;
- inzet GPR instrument ontwerp en bouw brede school Aalst (2013);
- toepassen wettelijke eisen nieuwbouw woningen (EPC).

Gemeentelijke gebouwen

Alle gemeentelijke gebouwen worden voorzien van groene stroom en CO₂ gecompenseerd gas. Continu streven is het energieverbruik van gemeentelijke inrichtingen terug te dringen. Een aantal voorbeelden:

- uitvoering EPA-U (Energie-prestatie-advies utiliteitsbouw) bij 't Hazzo (2007) waaruit blijkt dat het gebouw energielabel B heeft. Inmiddels is een nieuwe HR-boiler geïnstalleerd;
- onderzoek naar verduurzamingsopties sporthallen De Pracht en Hoeveland (2014);
- energielabel berekeningen sporthallen De Pracht en Hoeveland. Beide gebouwen scoren energielabel C (2015);
- onderzoek naar mogelijkheden voor subsidies/financiering voor zonnepanelen op 't Hazzo.

Aan de gemeenteraad wordt een voorstel en investeringsplan voorgelegd ten behoeve van (de verdere) verduurzaming van het vastgoed (welke gebouwen, maatregelen, investeringen en terugverdiensijden). De voorbereidingen voor dit voorstel zijn opgestart.

Voor het nieuwe gemeentehuis zijn duurzaamheidsambities geformuleerd, waardoor het thema duurzaamheid uitdrukkelijk wordt meegenomen bij de bouw en in de gebruiksfase.

Openbare verlichting

Sinds 2002 is de gemeente stapsgewijs openbare verlichting (OVL) aan het vernieuwen. Op dit moment zijn vrijwel alle echt oude armaturen (SOX, energie-slurpers) verdwenen. Ze staan alleen nog langs de busbaan aan de Eindhovenseweg, maar dit wordt aangepakt als de N69 wordt afgewaardeerd. De bedoeling is om niet meer elektriciteit te verbruiken ondanks de verschillende uitbreidingen (denk aan bijvoorbeeld fietspaden en nieuwbouwwijken).

Verder wordt sinds 2011 LED verlichting toegepast bij vervangingen. Eerder werd dit al gedaan bij nieuwe aanleg (zoals Hoogh Waalre). Op dit moment staan er circa 600 LED armaturen.

Op dit moment wordt een nieuwe aanbesteding voorbereid voor het onderhoud aan de OVL voor de jaren 2016-2019. Op het aspect duurzaamheid kan een potentiële inschrijver punten scoren. Dit is

een vrij open vraagstelling waarbij de inschrijver maximaal kan laten zien wat hij op dit gebied in huis heeft.

2.3 Mobiliteit: elektrisch rijden

De inspanningen van Waalre met betrekking tot mobiliteit hebben zich gericht op het ontwikkelen van een publieke infrastructuur voor het laden van elektrische voertuigen. De gemeente Waalre heeft voor het plaatsen van laadvoorzieningen in de openbare ruimte beleidsregels opgesteld (2015). De gemeente wil het plaatsen van laadinfrastructuur zoveel mogelijk faciliteren maar wel onder bepaalde voorwaarden. Met het vastgestelde beleid is duidelijk wat wel en niet mogelijk is. Waalre wil laadvoorzieningen faciliteren op plekken waar daadwerkelijk een behoefte bestaat. Denk aan plekken in Waalre waar daadwerkelijk "E-rijders" wonen en/of werken (mensen die beschikken over een elektrische auto zonder eigen parkeerplaats). Of op plekken waar veel gebruik wordt gemaakt van een laadvoorziening door meerdere elektrische auto's, zoals een winkelcentrum of bedrijventerrein.

De gemeente int geen vergoedingen (zoals leges) voor de aanleg van laadvoorzieningen. Ook stelt de gemeente grond 'om niet' ter beschikking aan marktpartijen die een laadvoorziening willen plaatsen. Op deze manier stimuleert de gemeente Waalre de ontwikkeling van elektrisch vervoer. De gemeente gaat vooralsnog geen laadinfrastructuur zelf plaatsen, onderhouden en exploiteren maar maakt het marktpartijen door bovenstaande maatregelen makkelijker om dat wel te doen. Eind 2015 zijn twee laadvoorzieningen in voorbereiding als gevolg van de beleidsregels.

Waalre heeft deelgenomen aan twee pilots gericht op het realiseren van publieke laadvoorzieningen (2009-2014). Dit heeft geresulteerd in laadvoorzieningen op de volgende locaties:

- kantoorpark 'Diepenvoorde';
- bedrijventerrein 'Voldijn';
- langs de 'Meester Slootsweg' (bij sporthal en school);
- op de Markt (Waalre-Dorp);
- Heistraat (Bleeckhof).

Naast het ontwikkelen van een publieke laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen stimuleert Waalre actief het gebruik van de fiets door het versterken van het fietspadennetwerk: slowlanes en het snelfietspad Oude spoorbaan.

Duurzame besluitvorming

Het thema duurzaamheid maakt een belangrijk en integraal onderdeel uit van het coalitieakkoord. Het geeft aan dat duurzaamheid in Waalre bestuurlijk veel prioriteit krijgt. Eind 2014 is een intern traject gestart om duurzaamheid integraal en breed, maar wel praktisch, mee te nemen in alle gemeentelijke besluiten. Vanaf het najaar 2015 wordt duurzaamheid expliciet geïntegreerd in adviesnota's en is een checklist/achtergronddocument aan medewerkers ter beschikking gesteld. In het geval duurzaamheid relevantie heeft bij voorstellen aan de raad, wordt dit in het betreffende raadsvoorstel expliciet in een duurzaamheidparagraaf beschreven.

3. Doelstellingen

3.1 Grondstoffen

Sinds 2014 bestaat het nationale programma Van Afval Naar Grondstof (VANG) dat streeft naar: een meer duurzame productie, bewustere consumptie én meer en betere recycling. Voor huishoudelijk afval hebben rijk, VNG en NVRD een uitvoeringsprogramma opgesteld om het ontstaan van huishoudelijk afval zoveel mogelijk te voorkomen, geproduceerd afval maximaal te scheiden en recycleren, en grondstofketens te sluiten. Als richtlijn is opgenomen dat in 2020 75% van het huishoudelijk restafval gescheiden moet worden, hetgeen leidt tot maximaal 100 kilo restafval per persoon per jaar. Er is echter meer mogelijk.

Al in 2012 heeft de gemeente Waalre zich samen met 19 andere SRE gemeenten verbonden aan het "Manifest voor een afvalloze samenleving". Daarin staat dat gestreefd wordt naar nog maar 5% restafval in 2020. Op basis van dit manifest heeft de gemeenteraad van Waalre in oktober 2013 de beleidsnotitie "Duurzame afvalinzameling" vastgesteld met daarin de koers voor de komende jaren.

- Waalre streeft naar minimaal 80% herwinning van grondstoffen uit al het huishoudelijk afval, uiterlijk in 2020: minder restafval, meer recycling (basisjaar 2012)
- Waalre faciliteert het sorteren van herbruikbare materiaalstromen door haar burgers en ontmoedigt het aanbieden van restafval
- Waalre streeft ernaar om de totale kosten voor huishoudelijk afval structureel te reduceren

3.2 Energie

Het thema energie richt zich op het ontwikkelen van een toekomstbestendige energievoorziening die leveringszekerheid biedt, betaalbaar is en schoon. Op nationaal niveau hebben in 2013 meer dan 40 organisaties waaronder de VNG het Nationale Energieakkoord gesloten. Het akkoord streeft onder andere de volgende doelen na:

- energiebesparing 1,5% per jaar (100PJ² per 2020);
- hernieuwbare opwekking van 4% naar 14% in 2020 en 16% in 2023

De VNG heeft 2 ondersteuningsprogramma's ontwikkeld voor gemeenten die lokaal of regionaal duurzame energie initiatieven willen stimuleren. De Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB) heeft het voortouw in het deelproject gericht op energiebesparing bij *-bedrijven-*. De gemeente Waalre is trekker voor het deelproject "Duurzaam wonen in Zuidoost-Brabant" dat zich richt op energiebesparing en duurzame opwekking bij *-particuliere woningeigenaren-*.

In juli 2015 heeft Waalre zich aangesloten bij het akkoord "Stroomversnelling Brabant": een afspraak van bouwbedrijven, corporaties, overheden, lokale energiecoöperaties en financiers om de woningen in Brabant energieneutraal te maken. Uiteindelijk streven is om de 800.000 woningen in Brabant in

---

² Joule is de eenheid waarmee energie wordt uitgedrukt. Het is één Watt per seconde. Een kWh is daarmee 3.600.000 Joule. Een PetaJoule (PJ) staat gelijk aan 10¹⁵ Joule. Een één met 15 nullen. Een miljoen maal een miljard Joule.

2050 energieneutraal te maken te beginnen met 1.000 woningen in 2018 (naar rato in Waalre 7 woningen).³

3.3 Mobiliteit

In het Nationale Energieakkoord zijn op het gebied van mobiliteit en transport eveneens afspraken gemaakt. Van gemeenten wordt verwacht dat zij ook een bijdrage leveren aan een meer duurzame mobiliteit. Op deze manier kunnen zij bijdragen aan een meer leefbare, gezonde en aantrekkelijke woon- en leefomgeving⁴. Partijen hebben als hoofddoel vastgelegd de uitstoot van broeikasgassen door de verkeers- en vervoerssector fors te reduceren. De CO₂-uitstoot moet in 2050 met minimaal 60% zijn teruggedrongen ten opzichte van 1990. Hiertoe is een reeks maatregelen afgesproken. Voor gemeenten betreft dit onder andere:

- het opnemen van klimaatdoelen in lokaal ruimtelijk beleid⁵;
- het verhogen van het aandeel verplaatsingen per schone tweewielers naar 35% in 2030 (2011: 26%);
- het meewerken aan de uitbreiding van publieke oplaadinfrastructuur voor elektrische voertuigen;
- pilots voor zero emissie door stadsdistributie.

---

³ Een gemiddeld huishouden van 2,2 personen verbruikt per jaar 3.500 kWh elektriciteit en 1.600 m³ gas. Een gemiddelde energierekening komt daarbij op 1.900 euro per jaar.

⁴ CO₂ is van nature geen gevaarlijke stof. Het draagt wel bij aan de opwarming van de aarde. Andere stoffen die het wegverkeer uitstoten daarentegen zijn wel (direct of indirect) schadelijk voor de gezondheid, zoals: ozon op leefniveau, stikstofoxides (NO_x) en fijn stof.

⁵ Pas rond 2018 aan de orde wanneer de omgevingswet in werking is getreden.

4. Circulaire grondstoffen: Waalre afvalloos!

4.1 Achtergrond

We produceren vandaag de dag in Brabant zo'n 250 kilo huishoudelijke restmaterialen per persoon per jaar, die ongescheiden de verbrandingsinstallatie ingaat. Inzameling en verwerking van deze restmaterialen kost ons jaarlijks circa 30 euro per persoon. Op Brabantse schaal is dat een afvalberg van 575.000 ton en een kostenpost van 70 miljoen euro. Elk jaar weer. Deze restfractie, veelal opgehaald in een grijze container of afvalzak, wordt nu voor ruim 150 euro per ton verbrand in Moerdijk⁶. Terwijl de fractie vrijwel volledig bestaat uit materialen die nu al hergebruikt kunnen worden en veelal geld kunnen opleveren. Uit praktijkproeven die sinds 2009 zijn uitgevoerd in Zuidoost-Brabant blijkt dat met bestaande (inzamel)systemen al een vermindering van de hoeveelheid restafval kan worden gerealiseerd van 45 %. Dit betekent een reductie van 110 kilo per persoon per jaar en een jaarlijkse kostenreductie van 10 euro per persoon. Met nieuwe (inzamel) systemen, inzet van extra (sociale) werkgelegenheid en verdergaande innovatie en verwaarding van reststromen is de winst nog aanzienlijk groter. Uit verschillende experimenten blijkt dat het mogelijk is vrijwel geen afval meer te produceren. Het wenkend perspectief is nog maar 5% restafval en dus 95% meer recycling, een positieve afvalstoffenheffing (grondstoffenvergoeding!) voor de burger, nieuwe, schone inzamelsystemen met inzet van sociale werkgelegenheid, verwerking van individuele stromen met schone technologie naar waardevolle herbruikbare (groene) grondstoffen van en voor de Brabantse circulaire economie.⁷

4.2 Grondstoffen in Waalre

Sinds oktober 2013 voert Waalre actief beleid gericht op een duurzame afvalinzameling. Hiermee neemt de gemeente verantwoordelijkheid voor de gescheiden inzameling van huishoudelijke restmaterialen en het aanleveren van herbruikbare materialen voor recycling. In mei 2014 heeft Waalre de eerste wijzigingen doorgevoerd in het inzamelsysteem en daarmee al een reductie van de hoeveelheid restafval van 40% gerealiseerd en een structurele kostenbesparing gehaald. De hoeveelheid restafval is hiermee gezakt van 206 kg naar 121 kg per inwoner per jaar. Desalniettemin wordt nog steeds een aanzienlijk deel van het afval als restafval ingezameld, terwijl deze fractie nog bestaat uit 95% herbruikbare materialen. We zijn in Waalre al een heel eind op de goede weg, maar er is tegelijkertijd nog een wereld te winnen.

4.3 Uitgangspunten

Naar een afvalloze samenleving

De gemeente Waalre heeft in de afgelopen jaren binnen de gemeentelijke samenwerking in Zuidoost Brabant actief bijgedragen aan de ontwikkeling van het gedachtengoed van een "afvalloze samenleving" en een "circulaire grondstoffeneconomie". De activiteiten in het kader van een duurzame huishoudelijke afvalinzameling binnen Waalre bouwen voort op een aantal overtuigingen die inmiddels breed navolging beginnen te krijgen. Zo is de provincie Noord-Brabant samen met de

---

⁶ Dat tarief is na 1 februari 2017 echter aanmerkelijk lager als gevolg van een reeds doorlopen aanbesteding.

⁷ Op basis van het projectplan "Circulaire grondstoffen" provincie Noord-Brabant 2015

Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij (BOM) eind 2015 een Brabant breed project “Circulaire grondstoffen” gestart om huishoudelijke restmaterialen dicht bij huis een nieuw leven te geven. Waalre zal de komende jaren actief aan dit traject bijdragen en ervaringen in andere gemeenten in het eigen beleid betrekken.

Afvalscheiding stimuleren

Kracht van de filosofie “afvalloos” is het burgers zo makkelijk mogelijk te maken afval gescheiden te houden in verschillende fracties en tegelijkertijd het creëren van restafval -alles in één bak- te ontmoedigen. In de ideale wereld zou het zo zijn dat burgers altijd een opslagmiddel ter beschikking hebben om materialen gescheiden te houden op het moment dat ze het uit hun handen willen laten vallen. Vervolgens kan deze gescheiden stroom zo snel mogelijk worden aangeboden aan een inzamelaar. Dat geldt in het bijzonder voor stromen die overlast (geur, vliegjes) veroorzaken. De kunst van het stimuleren van afvalscheiding is zo veel mogelijk inspelen op de behoeften van de consument in: afdankritme, volumes, inzamelmiddelen, preventie van stank en overlast, woonsituatie (hoogbouw), eenvoudige spelregels, goede informatievoorziening, participatie en eigenaarschap.

Produceren restafval ontmoedigen

Het is voor de burger in Waalre nog te makkelijk om restafval te produceren. Immers, de grote grijze afvalcontainer mag gevuld worden met allerlei fracties. Deze ruimte is beschikbaar en wordt dan ook gebruikt. Alleen wanneer deze “service” voor het creëren van restafval wordt verlaagd, heeft het stimuleren van afvalscheiding zin.

Hergebruik

Streven is het verspillen van producten, grondstoffen en materialen te minimaliseren. Dat betekent concreet dat we de productie van restafval moeten voorkomen en materialen gescheiden moeten inzamelen. Vervolgens moeten die gescheiden stromen zo hoogwaardig mogelijk worden (her)gebruikt volgens de volgende voorkeursvolgorde:

- De meest hoogwaardige wijze van recycling is **hergebruik**. Bij hergebruik worden spullen zonder veel bewerking opnieuw gebruikt. Voorbeelden zijn statiegeld flessen en de kringloopwinkel.
- De volgende stap is **gelijkwaardig materiaal hergebruik**. Dus waar het materiaal wordt gerecycled (zonder kwaliteitsverlies) en na recycling dezelfde toepassing kent. Voorbeeld: glas op kleur gescheiden in de glasbak.
- Daarna volgt **down cycling**, waarbij kwaliteitsverlies optreedt.

4.4 Doelstelling

Sinds de start in mei 2014 is de hoeveelheid restafval met 40% gedaald. Maar Waalre wil meer. Het streven is 80% hergebruik van materialen in uiterlijk 2020 door het faciliteren van afvalscheiding en het ontmoedigen van restafval en daarmee de kosten voor gemeente en burger nog verder naar beneden te brengen.

4.5 Aanpak en rol gemeente

Bepalend voor het succes van de doelstelling is hoe het scheidingsgedrag van de burgers is te beïnvloeden. Immers het scheidingsgedrag bepaalt het verschil tussen welke materialen herbruikbaar zijn (wordt gescheiden gehouden en gescheiden aangeboden) en wat als afval wordt afgedankt (wordt ongescheiden in de grijze container gegooid). Gedrag kan alleen veranderen als het systeem verandert. Hiervoor moet veel veranderen en dat betekent dus ook pionieren en experimenteren. De eerste –relatief eenvoudige stappen– zijn gezet. In de vervolgfase gaan we iets totaal nieuws beproeven en daarin is co-creatie een belangrijk uitgangspunt: bewoners, de gemeente, afvalinzamelaars en –verwerkers en externe kennispartners werken intensief samen om de proef te doen slagen.

Het beleid gericht op duurzame afvalinzameling in Waalre wordt in lijn met wat hierboven staat gefaseerd uitgevoerd:

- Fase 1: starten (vanaf mei 2014)
- Fase 2: experimenteren (voorbereiding 2015; start 2016)
- Fase 3: opschalen
- Fase 4: verankeren en continueren

De startfase is inmiddels succesvol afgerond. Waalre staat nu aan de vooravond van de tweede fase in het traject richting een “afvalloze samenleving” gericht op verdergaande reductie van de hoeveelheid restafval middels een relatief kleinschalig experiment bij 200-400 huisaansluitingen. In de tweede helft van 2014 en eerste helft van 2015 is de opzet van deze innovatieve proef samen met een klankbordgroep van bewoners besproken en vormgegeven. In meerdere sessies is gekeken naar mogelijkheden voor verbetering en verdere reductie van restafval. De proef met een looptijd van circa 9 maanden zal gericht zijn op het bieden van gemak, ontzorgen van inwoners en het bieden van voldoende service. Concreet is de opzet om de afvalstromen met een luchtje hoog frequent aan huis te komen ophalen. Dat wil zeggen twee keer per week. Door het groente- en fruitafval te scheiden van het tuinafval kan daarnaast nog winst geboekt worden in de afvalverwerking. Het restafval kan dan verder verminderd worden door gebruik te maken van een zogenaamde tariefzak, een betaalde zak voor het restafval. Huishoudens worden vrij gelaten in de keuze voor opslagmiddelen in en om huis, maar voor het aanbieden op straat gelden noodgedwongen wel verplichte inzamelmiddelen.

Na de proef(periode) zijn drie scenario's denkbaar:

1. Hoog frequent inzamelen in de proefwijk wordt nagenoeg ongewijzigd voortgezet. Opschaling naar de gemeente is mogelijk en wordt (gefaseerd) doorgevoerd.
2. Hoog frequent inzamelen in de proefwijk wordt voortgezet met wijzigingen/aanpassingen in het systeem. Opschaling naar de gemeente is mogelijk en wordt (gefaseerd) doorgevoerd.
3. Hoog frequent inzamelen volgens de gekozen opzet blijkt in de praktijk niet haalbaar en/of op schaalbaar te zijn. De afvalinzameling in de proefwijk zoals deze was voorafgaand aan de afvalproef, wordt hersteld.

Klankbordgroep

Op verzoek van de gemeente hebben medio 2014 acht inwoners zich aangemeld om zitting te nemen in een klankbordgroep. De klankbordgroep is meerdere malen bij elkaar geweest. Samen met de gemeente zijn mogelijkheden verkend om te komen tot een goede invulling van fase 2: een innovatief inzamelsysteem dat het beste aansluit bij mens, milieu en portemonnee. Wanneer de proefwijk bekend is, zal een nieuwe klankbordgroep worden geformeerd van inwoners van de wijk. Zij hebben een belangrijke rol in de monitoring van de proef.

5. Energie: zonnestroom (Zon PV)

5.1 Achtergrond

De zon vormt een enorme bron van duurzame energie. De aarde vangt binnen één uur genoeg zonne-energie op om daarmee de hele wereldbevolking een jaar lang van energie te voorzien. De grote uitdaging is de energie van de zon ook daadwerkelijk op te vangen en nuttig te kunnen gebruiken. Daarvoor zijn grote oppervlakten zonnepanelen nodig. Onderscheid wordt gemaakt tussen drie soorten zonne-energie: 1. Passief waarbij zonder installatie gebruikt wordt gemaakt van de zon, 2. Thermisch waarbij de warmte van de zon gebruikt wordt om bijvoorbeeld water te verwarmen en 3. Photovoltaïsch (PV) voor elektriciteitsproductie. Het aandeel zonne-energie in het wereldwijde energieverbruik (exclusief passief) is op dit moment ongeveer 1%. In Nederland is dat 0,2% van het totale energieverbruik (cijfers 2015). De verwachting is dat het aandeel zonne-energie de komende jaren snel zal stijgen naar ongeveer 1% in 2020 (ECN). Ondanks dat het technisch potentieel veel hoger ligt is de verwachting dat energie van de zon in Nederland uiteindelijk slechts maximaal 8% van het **elektriciteitsverbruik** zal verzorgen met name omdat het lastig/duur is het verschil in zomer- en winteropbrengsten te overbruggen (CPB).

5.2 Zon in Waalre

Uit recent onderzoek van de Stichting Natuur & Milieu "Zon zoekt gemeenten" blijkt dat de gemeente Waalre anno 2015 een lage positie inneemt op de ranglijst van gemeenten wat betreft geïnstalleerd vermogen aan zonnepanelen voor elektriciteitsopwekking: plaats 314 van 393 gemeenten. Een geïnstalleerd vermogen van 959.000 Wattpiek (Wp) betekent dat jaarlijks ongeveer 860.000 kWh aan elektriciteit in Waalre wordt opgewekt via zonnepanelen (geschat rendement 90%). De positie op basis van het geïnstalleerd vermogen per inwoner is iets beter: plaats 240. Per inwoner is ongeveer 57 Wattpiek geïnstalleerd: 51 kWh per inwoner per jaar.

Uit de notitie "Waalre zelfvoorzienend met PV" (september 2015) blijkt dat de 7.200 woningen in Waalre jaarlijks ruim 14 miljoen m³ gas verbruiken en 26 miljoen kWh elektriciteit. Om de totale **woningbouw** van zonnestroom te voorzien is een zonnepark van 55 hectare (550.000 m² of 0,55 km²) nodig. Totale oppervlakte Waalre bijna 23 km². Het dekken van de elektriciteitsbehoefte van de woningbouw met Zon PV wordt dus erg lastig.

Wanneer we kijken naar wat wel mogelijk is, het volgende. Van de 7.200 woningen in Waalre is waarschijnlijk 25% geschikt voor zonnepanelen op het dak (dak oriëntatie, schaduwvorming). Wanneer deze 1.800 woningen gemiddeld 10 zonnepanelen plaatsen levert dit een oppervlak van 27.000 m² zonnepanelen op. Op basis van een rendement van 125 kWh per m² geeft dit een totale opbrengst van circa 3.4 miljoen kWh per jaar. Dat is 13% van het totale stroomverbruik van de woningbouw in Waalre. Het huidige geïnstalleerd vermogen dekt 3,3% van het totale stroomverbruik van de woningbouw.

5.3 Mogelijkheden

Het toepassen van zonne-energie is bij uitstek een onderwerp dat past binnen de duurzaamheidsagenda omdat zowel: sociale, economische als milieuvordelen, te behalen zijn. Een gemiddeld gezin besteed één maandsalaris aan energiekosten. Zonnepanelen zijn voor particulieren binnen een periode van 10 jaar terugverdiend en hebben gezien de technische levensduur die veel

langer is (15-20) een gunstig rendement. Zeker in combinatie met besparingsmaatregelen en een groter energiebewustzijn (veelal bijeffecten) helpt het kosten te besparen.

Wanneer we kijken welke rol gemeenten kunnen spelen bij het vergroten van het aandeel zon in de energiemix is onderscheid te maken tussen stimulering en realisatie. Enkele mogelijkheden voor gemeenten op een rij (wederom uit "Zon zoekt gemeenten"):

- ondersteunen actieve bewonersgroepen en energie coöperaties;
- informatie en voorlichting: in combinatie met besparings- en isolatiemaatregelen;
- financiële ondersteuning in de vorm van energie- en duurzaamheidsleningen voor woningeigenaren en Verenigingen van Eigenaren tegen gunstige voorwaarden;
- zelf het goede voorbeeld geven door zonnepanelen te plaatsen op daken van eigen gebouwen en inrichtingen;
- educatieprogramma faciliteren en/of ontwikkelen voor scholen.

De gemeente Waalre streeft naar realisatie en praktische toepassing. Binnen het thema ZON PV van de Duurzaamheidsagenda zullen één of meerdere concrete projecten uitgevoerd worden die daadwerkelijk leiden tot een groter oppervlak aan zonnepanelen en een groter aandeel duurzame energie door zonne-energie. Voor het effectueren van deze ambities worden vier **routes** onderscheiden:

1. Het realiseren van een groot zonnepark of een zonneweide op (braakliggende) grond vanaf een omvang van ongeveer 2 hectare (5.000 panelen, stroom voor 350 huishoudens, investering 1,5 miljoen euro). Nodig: een te beveiligen locatie, een investeerder, een omgevingsvergunning, subsidie (SDE+) en afnemers in de omgeving (postcoderoos regeling).
2. Het realiseren van zonnepanelen op eigen gebouwen en inrichtingen (gemeentelijk vastgoed). Nodig: inzicht in gemeentelijk vastgoed, een geschikt dak, afspraken met energieleverancier over saldering/terug levering.
3. Realiseren van een project samen met een (industriële of agrarische) bedrijf dat een groot dakoppervlak ter beschikking heeft.
4. Realiseren van zonnepanelen bij particuliere woningeigenaren.

Zonnepanelen op andere objecten, zoals: op gevels, op het water, op geluidsschermen, in wegen en andere innovatieve ontwikkelingen, worden niet uitgewerkt/onderzocht. Deze opties zijn: te vernieuwend, hebben een te laag rendement en/of vallen buiten de reikwijdte/grondgebied van de gemeente Waalre.

5.4 Financiële aspecten

In tegenstelling tot andere aankopen, zoals een auto, een keuken of investeringen in openbaar groen, infrastructuur et cetera, is bij duurzame energie-investeringen de gewoonte ontstaan te werken met (financiële) terugverdiertijden en rendementen.

In de huidige situatie verdient een investering in zonnepanelen zich al vaak terug, bijvoorbeeld voor particulieren die de opbrengst kunnen verrekenen met de stroom die ze (tegen relatief hoge kosten per kWh) kopen ('salderen'). Voor bedrijven en instellingen met lagere kosten per kWh, waaronder ook de gemeentelijke installaties/inrichtingen, wordt het al een stuk lastiger de casus financieel rond te rekenen. In contracten met (huidige) energieleverancier is een terugleververgoeding afgesproken.

Voor grote zon PV projecten van meer (of gelijk aan) dan 15 kWp (kiloWattpiek) kan een aanvraag gedaan worden bij de SDE+ regeling: Stimulering Duurzame Energie Opwekking. Wanneer het project

wordt gehonoreerd, wordt een exploitatiesubsidie uitgekeerd voor een periode van 15 jaar die het verschil dekt tussen goedkope grijze stroom en dure groene stroom. Met SDE+ subsidie worden de projecten over het algemeen financieel rendabel.

Ten slotte de regeling Verlaagd Tarief bij Collectieve Opwek: de "postcoderoosregeling". Leden van coöperaties en Verenigingen van Eigenaren komen in 2015 in aanmerking voor een belastingkorting van 7,5 cent/kWh (exclusief BTW) op hun gezamenlijk opgewekte hernieuwbare energie. Deze regeling geldt voor kleinverbruikers die samen eigenaar zijn van een productie-installatie en die in een zogenaamde postcoderoos rondom deze productie-installatie wonen. De korting wordt toegepast op de persoonlijke energierekening van de leden, tot het eigen verbruik (maximaal 10.000 kWh per jaar). Leden hebben met deze regeling lagere kosten en de coöperatie heeft inkomsten van de verkochte stroom. Met Prinsjesdag is aangekondigd dat de belastingkorting verhoogd wordt naar 9 cent/kWh (exclusief BTW) in 2016 omdat veel projecten nog steeds niet rendabel waren. De verwachting van de rijksoverheid is dat deze verhoging landelijk zal leiden tot 150-200 extra projecten.

5.5 Uitgangspunten

Bij uitvoering van projecten Zon PV hanteert de gemeente de volgende uitgangspunten:

- projecten dragen bij aan de opwekking van duurzame elektrisch vanuit zon en liggen binnen het grondgebied van de gemeente Waalre;
- projecten moeten rendabel zijn: zich binnen een periode van 10-15 jaar terugverdienen;
- projecten vinden bij voorkeur in samenwerking plaats met de lokale energie coöperatie WEL, bedrijven en/of lokaal bedrijfsleven op basis van het motto: "faire share for all";
- projecten met betrokkenheid van burgers en maatschappelijke instellingen (scholen) zijn in het bijzonder interessant gezien de raakvlakken met bewustzijn/educatie en mogelijkheden voor burgerparticipatie (crowd funding, aandelen/ledencertificaten, postcoderoos coöperatie et cetera);
- sociale gelijkheid en social fairness (ondersteunen van zwakkeren in de samenleving) wordt meegewogen in de keuze voor de locaties;
- projecten mogen (ruimtelijke) kwaliteiten van Waalre niet verstoren en dragen indien mogelijk bij aan herstel en ontwikkeling van kwaliteiten die Waalre van oudsher bezit.

5.6 Plan van aanpak ZON PV

In de tweede helft van 2016 zal de gemeente een "plan van aanpak ZON PV" laten opstellen. Dit is een kort, uitvoeringsgericht document met daarin:

- het potentieel aan zonnestroom in Waalre;
- operationele doelstellingen voor de jaren 2016-2017-2018;
- inventarisatie locaties zonneweides (route 1) en aanwijzing voorkeurslocatie: streven concreet uitzicht op één zonneweide van ten minste 1 hectare in 2018;
- inventarisatie geschikte daken gemeentelijke gebouwen en/of scholen (route 2) inclusief plan van aanpak en financieringsvoorstel: streven één dak van minimaal 100 zonnepanelen per jaar;

- inventarisatie van interesse bij ondernemers (industrieel, agrarisch) voor het realiseren van zonnedaken en in kaart brengen ondersteuningsbehoefte (route 3): streven één concreet project bij een onderneming van ten minste 300 zonnepanelen in 2018
- een gezamenlijk actieplan van WEL en gemeente Waalre voor het realiseren van zonnepanelen bij particuliere woningeigenaren (route 4): streven 180 woningen per jaar (10% totaal) met minimaal 10 zonnepanelen per woning;
- Een onderzoek naar de beschikbare financieringsmogelijkheden (met voor- en nadelen) voor de verschillende projecten resulterend in een investeringsplan per project. Hierbij moet expliciet aandacht zijn voor externe (niet-gemeentelijke) financieringsvormen, zoals investeringsfondsen, crowdfunding en dergelijke.
- concreet voorstel voor communicatie, monitoring en samenwerking.

Inzicht in potentieel, haalbaarheid en financiering van deze beoogde resultaten/ projecten is pas duidelijk op het moment dat het plan van aanpak ZON wordt opgeleverd. Pas dan wordt duidelijk hoeveel zonnepanelen (opgesteld vermogen) en waar (utiliteitsbouw, woningen, zonneweide) deze ZON PV projecten uitgevoerd kunnen worden. De geformuleerde doelen voor het op te stellen “plan van aanpak ZON PV” en de uitvoering ervan zijn in dit kader richtinggevend.

5.7 Samenwerking met Waalre Energie Lokaal (WEL)

De gemeente hecht grote waarde aan samenwerking met Waalre Energie Lokaal (WEL) bij het ontwikkelen van ZON PV projecten in de gemeente. Er ligt een duidelijk gemeenschappelijk belang in de realisatie van zonnepanelen in de gemeente, het informeren, bewust maken en betrekken van burgers én het ontwikkelen van kennis en kunde. De gemeente wil gesprekken starten met WEL om tot een samenwerkingsovereenkomst te komen om de komende 3 jaar samen op te gaan trekken. Gedacht wordt aan het sluiten van een convenant of samenwerkingsovereenkomst (wellicht later uit te breiden naar andere partijen). De gemeente stelt jaarlijks voor de jaren 2016-2017-2018 een nog nader te bepalen bedrag beschikbaar ten behoeve van menskracht (projectleider/kwartiermaker) die zich richt op:

- professionaliseren organisatiemodel, skills (vakken, commerciële vaardigheden, kennis van financieel instrumentarium/regelingen, samenwerking) uitwerken duurzaam (meervoudig) verdienmodel;
- promotie, communicatie en vergroten bereik van WEL binnen de gemeente (per jaar x leden die stroom geleverd krijgen);
- jaarlijks minimaal 1 project met minimaal 100 zonnepanelen;
- jaarlijks minimaal x daken van particulieren installeren zonnepanelen.

De gesprekken met WEL zullen direct na vaststelling van de Duurzaamheidsagenda starten en in de tweede helft van 2016 moeten leiden tot een getekende overeenkomst.

6. Mobiliteit: schoon vervoer

6.1 Achtergrond

Het thema mobiliteit wordt in deze Duurzaamheidsagenda ecologisch aangevlogen vanuit de doelstellingen die opgenomen zijn in het Nationale Energieakkoord (zie paragraaf 3.3). Op lokaal niveau zijn er goede mogelijkheden om bij te dragen aan een schone mobiliteit. Binnen het thema Mobiliteit zijn er echter nog een aantal knelpunten waar Waalre zich zorgen over maakt:

- het verdwijnen van openbaar vervoer voorzieningen hetgeen burgers van Waalre (niet alleen ouderen) in een isolement brengt of kan brengen;
- luchtverontreiniging door uitstoot van het wegverkeer met gezondheidseffecten tot gevolg;
- de overlast van de N69 die de leefbaarheid van Waalre ernstig verstoort (gevaar, schade, hinder).

Deze knelpunten kunnen niet door Waalre alleen worden opgelost, maar via schone en tegelijkertijd ook slimme oplossingen kan wel worden bijgedragen aan duurzaamheid, leefbaarheid en gezondheid in Waalre in algemene zin.

6.2 Slim en schoon

De gemeente Waalre zoekt naar nieuwe, slimme oplossingen voor mobiliteit in wijken en buurten waarbij sprake is van integratie van bestaande en nieuwe vormen van vervoer. Dat schoon en slim goed samen kan gaan, blijkt uit het provinciale programma "Slimme mobiliteit is maatwerk". Waalre zal aansluiten bij dit programma en de haalbaarheid van oplossingen en ervaringen in andere gemeenten onderzoeken. Enkele voorbeelden uit dit provinciale programma:

- slimme, kleinschalige vervoerssystemen voor dorp-stadsrelaties;
- autodelen promoten ("delen is het nieuwe hebben") bijvoorbeeld deeleigenaar worden van een elektrische buurtauto;
- georganiseerd meerijden met dorpsgenoten;
- een website met alle lokale schone vervoersmogelijkheden;
- slim vervoersstromen combineren;
- de relatie tussen buurtbussen bestuurd door vrijwilligers en het commercieel vervoer: burgers brengen buurtgenoten tegen een kleine vergoeding naar plaats van bestemming;
- een eigen busje laten rijden vanuit kernen zonder openbaar vervoer.

6.3 Ecologische invalshoek

In het verlengde van deze Duurzaamheidsagenda wordt in 2016 een activiteiten programma voorbereid gericht op het stimuleren van schone mobiliteit. Pijlers van dit programma zijn:

1. het bevorderen van fietsgebruik;
2. het stimuleren van elektrisch rijden;
3. schone distributienetwerken.

In het programma zal een groslijst komen met mogelijke maatregelen die Waalre kan treffen om autogebruik tegen te gaan en schoner vervoer te stimuleren en een prioriteitsvolgorde worden opgenomen op basis van effectiviteit. Daarbij wordt ook meegewogen hoe deze maatregelen scoren op de andere belangen: social fairness, leefbaarheid en gezondheid. Dit activiteitenprogramma biedt input voor de strategie ten aanzien van mobiliteit en de daaruit voortvloeiende aanpak, resulterend in het uitvoeren van een selectie van maatregelen in de periode 2017-2018.

7. Organisatie, financiën en evaluatie

7.1 Organisatie en communicatie

“Ambtelijke” capaciteit

Tijdens het opstellen van de Duurzaamheidsagenda is geconstateerd dat er, zeker voor een kleine gemeente als Waalre, al ontzettend veel gebeurt (zie hoofdstuk 2 voor de lopende duurzaamheidsactiviteiten). De veelheid en reikwijdte aan duurzaamheidsactiviteiten is groot. De ambtelijke capaciteit voor aansturing en uitvoering van activiteiten daarentegen beperkt tot in feite anderhalve formatieplaats. Met deze Duurzaamheidsagenda wordt op een aantal punten een versnelling doorgevoerd hetgeen ook ambtelijk een extra belasting zal betekenen. Waalre is ambitieus, maar om de daad bij het woord te kunnen voegen is de komende drie jaar ook een extra inspanning nodig om activiteiten hoogwaardig uit te kunnen (blijven) voeren.

Om de uitvoering van het plan van aanpak ZON volwaardig te kunnen oppakken, wordt voorgesteld om 0,5 fte aan externe inhuur in de vorm van een ‘projectleider Zon’ gedurende een jaar (medio 2016-medio 2017) in te zetten. Deze ‘projectleider Zon’ is verantwoordelijk voor het (laten) opstellen van het plan van aanpak met daaraan gekoppeld een uitvoeringsprogramma. De ‘projectleider Zon’ start in de zomerperiode 2016 en levert in het eerste kwartaal van 2017 het plan, het uitvoeringsprogramma en investeringsplan ZON op.

Via bestaande structuren

Voor de uitvoering van de Duurzaamheidsagenda zal geen nieuwe structuur in het leven worden geroepen. Bestaande gremia en procedures voldoen. Monitoring, verantwoording en evaluatie zal ook via reguliere kanalen plaatsvinden. Dit betekent dat de portefeuillehouder Milieu de uitvoering van de Duurzaamheidsagenda coördineert in opdracht van de gemeenteraad en daarover verantwoording aflegt. De raadswerkgroep Duurzaamheid wordt na vaststelling van de Duurzaamheidsagenda opgeheven. Voor uitvoering van de projecten/thema’s ZON PV, circulaire grondstoffen en mobiliteit, zijn in deze Duurzaamheidsagenda aparte uitvoeringsstructuren beschreven.

Publicatie

Na vaststelling van de Duurzaamheidsagenda zal een professionele inspirerende publicatie worden opgesteld. Hiervoor zal een tekstschrijver worden ingehuurd en zal de publicatie worden geïllustreerd en opgemaakt. Doel van deze publicatie is de ambities breed, bij voorkeur landelijk, bekend te maken. Niet zozeer om te profileren, maar om te inspireren en delen. De publicatie zal daarom een inhoudelijk karakter hebben, realistisch zijn en niet alleen successen maar ook uitdagingen beschrijven. Streven is met de publicatie een breed publiek te bereiken. Daarvoor zal de publicatie in afstemming met een nog nader te bepalen medium (magazine) worden opgesteld. Uiteraard is het artikel vervolgens ook voor andere media/doeleinden bruikbaar. Overige communicatie zal plaatsvinden via reguliere kanalen (website, lokale media) en op projectniveau.

7.2 Financiën

Uitgaven

In onderstaande tabel zijn de out-of-pocket kosten van de gemeente beschreven voor uitvoering van deze Duurzaamheidsagenda in de jaren 2016, 2017 en 2018. Medio 2017 wordt in het kader van een evaluatie (zie paragraaf 7.3) opnieuw bekeken welke financiële middelen nodig zijn voor de resterende uitvoeringsperiode.

Activiteit	Uitgaven		
	2016	Medio 2017	Medio 2017 - 2018
<i>A. Circulaire Grondstoffen</i>	Bestaand beleid/ reguliere middelen	Bestaand beleid/ reguliere middelen	PM
<i>B. ZON PV</i>			
B1. Plan van aanpak	15.000	-	PM
B2. Samenwerking WEL	5.000	5.000	5.000
B3. Projectondersteuning	40.000	40.000	PM
<i>C. Mobiliteit</i>			PM
C1. Activiteitenprogramma	10.000	-	
<i>D. Communicatie</i>			PM
D1. Publicatie	5.000	-	
Totaal	75.000	45.000	5.000 + PM

PM = nader te bepalen afhankelijk van evaluatie.

Uitvoeren “Plan van aanpak ZON PV”

Om te voorkomen dat het “Plan van aanpak ZON PV” niet uitgevoerd kan worden, vraagt de werkgroep aan de raad een intentie uit te spreken om hier middelen voor beschikbaar te stellen.

7.3 Integrale evaluatie medio 2017

Halverwege de uitvoeringstermijn van deze agenda, dus medio 2017, wordt een evaluatie uitgevoerd. Deze evaluatie richt zich op de algehele stand van zaken Duurzaamheid in Waalre, waarvan de voortgang van de Duurzaamheidsagenda een onderdeel is. Het voorstel is om zowel terug te kijken (ex-post evaluatie) en de blik naar voor te richten (ex-ante evaluatie).

De evaluatie moet inzicht geven wat goed en minder goed ging en welke kansen en bedreigingen er te verwachten zijn voor de nabije toekomst (zowel intern als extern). De evaluatie is de basis voor een voorstel aan de gemeenteraad voor de resterende uitvoeringsperiode van de Duurzaamheidsagenda (medio 2017-2018). Afhankelijk van voortgang, accenten, gewijzigde inzichten e.d., kan het voorstel een wijziging in de uitvoering behelzen en/of kunnen additionele financiële middelen beschikbaar worden gesteld.

Bijlage: actielijst

In deze Duurzaamheidsagenda zijn samenvattend de volgende acties opgenomen:

Circulaire grondstoffen: Waalre afvalloos!

A1: Een experiment uitvoeren gericht op verdergaande reductie van de hoeveelheid restafval (2016)

A2: Afhankelijk van de resultaten het experiment opschalen en verankeren (2017-2018)

Energie: zonnestroom (Zon PV)

A3: Opstellen plan van aanpak Zon PV (2016- eerste kwartaal 2017)

A4: Gesprekken voeren met Waalre Energie Lokaal (WEL) gericht op het sluiten van een samenwerkingsovereenkomst voor de periode 2016-2018 (2016)

A5: Uitvoeren plan van aanpak Zon resulterend in: 3 gemeentelijke gebouwen met minimaal 100 zonnepanelen, 1 bedrijfsgebouw met minimaal 300 zonnepanelen, 540 extra woningen met zonnepanelen (samen met WEL) en uitzicht op 1 zonneweide van minimaal 1 hectare (medio 2017-2018)

Mobiliteit: schoon vervoer

A6: Opstellen gemeentelijk activiteiten programma gericht op het stimuleren van schone mobiliteit (2016)

Organisatie, middelen en communicatie

A7: Extra ambtelijke capaciteit vrijmaken voor deskundige en professionele uitvoering van de Duurzaamheidsagenda (2016-medio 2017)

A8: Financiële middelen vrijmaken voor inhuur van expertise en ontwikkelkracht (2016-2018)

A9: Financiële middelen reserveren voor investeringen in duurzame afvalinzameling en zonneprojecten (2017-2018)

A10: Opstellen inspirerende publicatie (2016)